

PADOMES IETEIKUMS

(2017. gada 11. jūlijs)

par Portugāles 2017. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2017. gada stabilitātes programmu

(2017/C 261/21)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ⁽²⁾, un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Komisija 2016. gada 16. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu, iezīmējot 2017. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada sākumu. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes apstiprināja 2017. gada 9. un 10. marta Eiropadome. Komisija 2016. gada 16. novembrī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Portugāle bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku, ko apstiprināja 2017. gada 9. un 10. marta Eiropadome. Padome 2017. gada 21. martā pieņēma Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ("ieteikums par eurozonu") ⁽³⁾.
- (2) Ņemot vērā to, ka Portugāle ir dalībvalsts, kuras valūta ir euro, un ekonomiskajā un monetārajā savienībā starp ekonomikām ir cieša savstarpējā saikne, Portugālei būtu jānodrošina pilnīga un savlaicīga ieteikuma par eurozonu īstenošana, kā tas ir atspoguļots 1.–4. ieteikumā turpmāk.
- (3) 2017. gada ziņojums par Portugāli tika publicēts 2017. gada 22. februārī. Tajā tika izvērtēti Portugāles panākumi attiecībā uz to, kā tiek īstenoti Padomes 2016. gada 12. jūlijā pieņemtie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc iepriekšējos gados pieņemtajiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem, un Portugāles progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu. Tajā bija ietverts arī padziļināts pārskats saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu, kura rezultāti arī tika publicēti 2017. gada 22. februārī. Komisijas veiktā analīze ļāva secināt, ka Portugālē pastāv pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība. Jo īpaši lielās

⁽¹⁾ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.⁽²⁾ OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.⁽³⁾ OV C 92, 24.3.2017., 1. lpp.

ārējās neto saistības, privātā sektora un valsts parāds un liels ieņēmumu nenesošu aizdevumu īpatsvars joprojām augsta, bet arvien zemāka bezdarba līmeņa un lēna ražīguma pieauguma apstākļos rada neaizsargātību. Potenciālā izaugsme atpaliek no pirmskrīzes līmeņa, to ir skārušas pastāvīgas nepilnības un elastības trūkums preču un darba tirgū, kā arī ārējā nelīdzsvarotība. Tekošā konta bilancē vērojami nelieli uzlabojumi, taču ir nepieciešami papildu centieni, lai būtiskāk koriģētu ārējās neto saistības. Pēc būtiskas korekcijas iepriekšējos gados darbaspēka izmaksas uz vienu vienību sāka palielināties gausā ražīguma pieauguma, kā arī algu pieauguma dēļ. Privātā sektora parāda līmenis samazinās, un valdības parāds ir stabilizējies, kaut arī joprojām pastāv vajadzība samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru. Ienākumu nenesošu aizdevumu līmenis joprojām ir augsts, un kopā ar zemu rentabilitāti un salīdzinoši nelielajām kapitāla rezervēm tie rada risku banku bilancēs. Apstākļi darba tirgū ir uzlabojušies, tomēr jauniešu un ilgtermiņa bezdarba līmenis, kā arī pagaidu darbinieku īpatsvars joprojām ir augsts.

- (4) Portugāle 2017. gada 28. aprīlī iesniedza savu 2017. gada valsts reformu programmu un 2017. gada stabilitātes programmu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās tika izvērtētas vienlaikus. Portugāles 2017. gada valsts reformu programmā ir ietvertas gan īstermiņa, gan vidēja termiņa saistības. Tajā jo īpaši ir ietverti pasākumi publisko finanšu pārvaldības un darījumdarbības vides uzlabošanai, kā arī uzņēmumu parādu novēršanai. Tajā ir pausta apņemšanās ar vērienīgām reformām modernizēt valsts pārvaldi, palielināt sociālo aizsardzību, celt darbaspēka prasmi un uzlabot pārvaldību valsts uzņēmumos. Tā arī aptver problēmas, kas ir apzinātas 2017. gada ziņojumā par Portugāli un ieteikumos par eurozonu, tostarp vajadzību atsākt investīcijas un nodrošināt publisko finanšu stabilitāti. Ja tā norādītajos termiņos tiks īstenota pilnā apmērā, šie pasākumi palīdzētu rast risinājumu Portugāles makroekonomikas nelīdzsvarotībai un īstenot Portugālei adresētos ieteikumus. Balstoties uz Portugāles politisko saistību izvērtējumu, Komisija apstiprina tās iepriekšējo izvērtējumu, ka šajā posmā nav nepieciešami papildu pasākumi saistībā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru. Politikas reformu programmas īstenošana tiks cieši pārraudzīta, piemērojot īpašu uzraudzību.
- (5) Attiecīgie konkrētai valstij adresētie ieteikumi ir iekļauti Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondi) 2014.–2020. gadam plānošanā. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013⁽¹⁾ 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerības nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Komisija ir sniegusi papildu norādes par to, kā tā izmantotu minēto noteikumu norādēs par to pasākumu piemērošanu, kuri saista ESI fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību.
- (6) Pēc pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras atcelšanas Portugāle pašreiz ir Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvajā daļā, un tai piemēro pārejas noteikumu par parādu. Savā 2017. gada stabilitātes programmā Portugāle plāno 2017. un 2018. gadā sasniegt nominālo deficītu attiecīgi 1,5 % apmērā no IKP un 1,0 % apmērā no IKP un panākt turpmākus uzlabojumus līdz pārpalikumam 0,4 % apmērā no IKP 2020. gadā. Minētajos plānos nav ņemts vērā, ka banku atbalsta pasākumu rezultātā, iespējams, palielināsies deficīts. Tiek plānots, ka vidēja termiņa budžeta mērķis, proti, strukturālais pārpalikums 0,25 % apmērā no IKP, tiks sasniegts līdz 2021. gadam. 2017. gada stabilitātes programmā ir prognozēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2017. gadā sasnies 127,9 % un 2018. gadā – 124,2 %, un tad 2020. gadā tā būtu 117,6 %. Makroekonomikas scenārijs, kas ir minēto budžeta prognožu pamatā, ir ticams attiecībā uz 2017. gadu, bet labvēlīgs attiecībā uz turpmākajiem gadiem. Vienlaikus tie pasākumi, kas ir vajadzīgi, lai no 2017. gada sekmētu plānoto deficīta mērķu sasniegšanu, nav pietiekami precizēti.
- (7) Padome 2016. gada 12. jūlijā ieteica Portugālei 2017. gadā panākt gada fiskālo korekciju vismaz 0,6 % apmērā no IKP virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanu. Pamatojoties uz Komisijas 2017. gada pavasara prognozi, pastāv risks 2017. gadā būtiski novirzīties no ieteiktās korekcijas.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

- (8) Ņemot vērā Portugāles fiskālo stāvokli un jo īpaši tās parādu līmeni, ir paredzams, ka 2018. gadā Portugāle turpinās veikt korekciju virzībā uz savu vidēja termiņa budžeta mērķi, proti, strukturālo pārpalikumu 0,25 % apmērā no IKP. Atbilstoši vispārpieņemtajai korekciju metodikai, ko izmanto Stabilitātes un izaugsmes paktā, šāda korekcija nozīmē prasību, lai nominālās izaugsmes līmenis valdības neto primārajos izdevumos⁽¹⁾ nepārsniegtu 0,1 % 2018. gadā. Tas atbilstu strukturālajai korekcijai vismaz 0,6 % apmērā no IKP. Nemainīgas politikas apstākļos pastāv risks, ka 2018. gadā būs ievērojama novirze no minētās prasības. Tiek prognozēts, ka 2017. un 2018. gadā Portugāle *prima facie* neizpildīs pārejas noteikumu par parādu. Kopumā Padome uzskata, ka 2017. gadā būs vajadzīgi papildu pasākumi, lai ievērotu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tomēr, kā paredzēts Regulā (EK) Nr. 1466/97, budžeta plānu un rezultātu izvērtējumā būtu jāņem vērā dalībvalsts budžeta bilance, ņemot vērā cikliskos apstākļus. Kā atgādināts Komisijas paziņojumā par 2017. gada Eiropas pusgadu, kas pievienots šiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem, 2018. gada budžeta plāna projekta izvērtējumā un sekojošajā 2018. gada budžeta rezultātu izvērtējumā būs pienācīgi jāņem vērā mērķis panākt tādu fiskālo nostāju, kas palīdz gan stiprināt notiekošo atlabšanu, gan nodrošināt Portugāles publisko finanšu stabilitāti. Saistībā ar minēto Padome atzīmē, ka Komisija plāno veikt vispārēju izvērtējumu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1466/97, jo īpaši ņemot vērā ciklisko situāciju Portugālē.
- (9) Stabila budžeta konsolidācija balstās uz savlaicīgu un stingru jaunā budžeta pamatlikuma īstenošanu, publisko izdevumu pārskatīšanu un racionalizēšanu un ieņēmumu iekasēšanas turpmāku uzlabošanu. Portugāle ir sākusi izdevumu pārskatīšanu, galvenokārt balstoties uz efektivitātes pasākumiem, kuros ir iesaistīta Veselības ministrija un Izglītības ministrija, valsts uzņēmumi, (centralizēts) publiskais iepirkums un nekustamā īpašuma apsaimniekošana. Tomēr šī izdevumu pārskatīšana vēl nav pietiekami plaša, jo tā attiecas vienīgi uz centrālo valdību un tajā galvenā uzmanība ir pievērsta efektivitātes radītiem ietaupījumiem, no pakalpojumu racionalizēšanas. Veselības nozarē valdība ir pieņēmusi pasākumus, kuru mērķis ir sekmēt slimību profilaksi un sabiedrības veselības politiku. Turklāt ir veikti vairāki pasākumi, lai veselības aprūpes nozari padarītu efektīvāku un ilgtspējīgāku, piemēram, centralizētu iepirkumu vai plašākas ģenērisko zāļu izmantošanas rezultātā. Tomēr, lai gan slimnīcu reforma turpinās, budžeta plānošana un īstenošana slimnīcās joprojām ir ievērojama problēma. Novēloti (kavēti) maksājumi turpina pieaugt, un tas norāda uz trūkumiem grāmatvedības kontroles mehānismos un pārvaldības paņēmienos. Precīza un līdzsvarota budžeta plānošana, uzlabota kontrole un efektīva saistību kontroles likuma īstenošana varētu palīdzēt samazināt kavētos maksājumus un uzlabot efektivitāti un kvalitāti šajā nozarē. Augstās un aizvien pieaugošās ar sabiedrības novecošanu saistītās izmaksas apdraud fiskālo stabilitāti. Vidējā termiņā ir paredzams, ka lielāks fiskālais risks būs lielā mērā saistīts ar pensiju finansēšanas izmaksām. Ilgtermiņa fiskālais risks valstī tiek vērtēts kā neliels, lielākoties pensiju reformu dēļ un tādēļ, ka tiek pieņemts nemainīgas politikas scenārijs, kā arī tādēļ, ka aizvien mazāka kļūst pensiju sistēmas atkarība no budžeta pārvietojumiem. Vēl joprojām nav pilnībā atrisināts jautājums par valsts uzņēmumu pārstrukturēšanu, lai padarītu tos fiskāli ilgtspējīgus. Finanšu ministrijas Pārraudzības nodaļas (UTAM) uzraudzībā esošo valsts uzņēmumu kopējais parāds 2016. gada otrajā ceturksnī bija EUR 32 miljardi. Sistēma, kurā ir izvirzīti mērķi, lai garantētu valsts uzņēmumu finansiālo stabilitāti, varētu palīdzēt samazināt to atkarību no valsts budžeta pārvietojumiem un novērst lielos parādu uzkrājumus.
- (10) Portugāles darba tirgus 2016. gadā turpināja atlabt: pastāvīgi uzlabojās darba tirgus rādītāji, un jo īpaši samazinājās bezdarba līmenis. Nozīmīga jaunizveidoto darbvieta daļa ir radīta, noslēdzot līgumus uz nenoteiktu laiku. Tomēr uz noteiktu laiku noslēgtu līgumu kopskaits joprojām stabili saglabājas austā līmenī. Nozīmīgā darba tirgus segmentācija negatīvi ietekmē darba ņēmēju karjeras izaugsmi, un tas jo īpaši attiecas uz jauniešiem. 2017. gada janvārī Portugāle pārstrādāja savu nodarbinātības atbalsta programmu, lai veicinātu darba līgumu slēgšanu uz nenoteiktu laiku. Taču šķiet, ka tās paredzamā ietekme uz segmentācijas samazināšanu ir neliela, jo prognozējams, ka šī programma attieksies uz salīdzinoši nelielu skaitu cilvēku. Lai gan nesen veiktās darba tirgus reformas uzlaboja stimulus darbvieta radīšanai, daži tiesiskā regulējuma aspekti joprojām var atturēt uzņēmumus pieņemt darbā darba ņēmējus ar līgumu uz nenoteiktu laiku. Jo īpaši darba devējiem rodas neprognozējamas atlaišanas izmaksas gadījumos, kad kāda atsevišķa pastāvīgā darba ņēmēja atlaišana tiek uzskatīta par netaisnīgu. Daļēji tas ir tādēļ, ka darba ņēmējs, iespējams, būs jāatjauno amatā, ja atlaišana tiks uzskatīta par netaisnīgu, un tiesvedības nepilnību dēļ.

⁽¹⁾ Valdības neto izdevumus veido kopējie valdības izdevumi, izņemot procentu izdevumus, izdevumus saistībā ar Savienības programmām, kas ir pilnībā izlīdzināti ar ienākumiem no Savienības fondiem, un nediskrecionāras izmaiņas saistībā ar bezdarbnieku pabalstu izdevumiem. Valsts finansētā bruto pamatkapitāla veidošanas līmenis ir izlīdzināts četru gadu laikposmā. Ir ņemti vērā tiesību aktos paredzētie diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vai ieņēmumu palielinājumi. Vienreizēji pasākumi gan ieņēmumu, gan izdevumu jomā ir atskaitīti.

- (11) Līdz ar bezdarba samazināšanos kopš 2014. gada samazinās arī absolūtais ilgstošo bezdarbnieku skaits. Taču vairāk nekā puse bezdarbnieku ir bijuši bez darba gadu vai ilgāk, un šis īpatsvars atlabšanas laikā nesamazinās. Augstais ilgstošā bezdarba un jauniešu bezdarba līmenis palielina risku, ka bezdarbnieki neiesaistīsies darba tirgū, pakāpeniski zaudējot prasmes un piemērotību darba tirgum, un tas negatīvi ietekmēs iespējamo izaugsmi. Jauniešu bezdarba līmenis joprojām ir nozīmīgs, taču tas samazinās dažādu iepriekšējos gados veiktu pasākumu rezultātā, tostarp tādu informēšanas pasākumu rezultātā, kuri tika īstenoti saistībā ar Garantiju jauniešiem⁽¹⁾. Tā ir daļēji izskaidrojams, kādēļ to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (NEET), ir mazāks nekā vidēji Savienībā. Portugāle arī rīkojas, lai racionalizētu aktīvu darba tirgus politiku un risinātu jauniešu bezdarba problēmu. Tas aptver nodarbinātības stimulu ieviešanu (nosakot atlaides sociālā nodrošinājuma iemaksām) 2017. gada aprīlī, kuru mērķis ir panākt jauniešu un ilgstošo bezdarbnieku pieņemšanu darbā ar līgumu uz nenoteiktu laiku. Tomēr, lai nodrošinātu, ka iedarbīgi tiek stimulēta ilgstošo bezdarbnieku ekonomiskā aktivitāte, ir izšķiroši, lai valsts nodarbinātības dienesti efektīvi sadarbotos ar sociālajiem dienestiem nolūkā labāk apzināt un apmierināt šīs grupas vajadzības. Svarīgs solis šajā virzienā būtu paziņoto vienas pieturas aģentūru izveide nodarbinātības jomā.
- (12) Ievērojot paziņoto grafiku, 2017. gadā jau trešo gadu pēc kārtas valdība ir palielinājusi minimālo darba algu. Paredzams, ka pēdējais palielinājums, kas pārsniedz sagaidāmo inflācijas līmeni un vidējo ražīguma pieaugumu, padarīs minimālo darba algu arvien saistošāku, jo to darba ņēmēju īpatsvars, uz kuriem tā attiecas, 2016. gadā sasniedza piekto daļu no kopējā darba ņēmēju skaita. Minimālās darba algas paaugstinājums palīdz samazināt augsto nodarbināto peronu nabadzības līmeni un var pozitīvi ietekmēt kopējo pieprasījumu. Tomēr tas var apdraudēt nodarbinātību, jo īpaši attiecībā uz mazprasmīgām personām. Šis risks neīstenojās pašreizējās atlabšanas apstākļos, taču tā joprojām ir problēma. Valdība uzrauga minimālās darba algas attīstības ietekmi, katru ceturksni sagatavojot ziņojumu, kas tiek publicēts un apspriests ar sociālajiem partneriem.
- (13) Jaunākie ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (PISA) rezultāti liecina, ka Portugāle ir panākusi nozīmīgus uzlabojumus skolas izglītības rezultātos. Tomēr šī valsts joprojām ir to ESAO valstu vidū, kurās ir visaugstākais klašu atkārtotības rādītājs, un ir pierādīts, ka tas palielina priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku, kā arī nozīmīgi palielina izglītības izmaksas. Vispārējais darbaspēka prasmju līmenis joprojām ir viens no zemākajiem Eiropā un kaitē valsts inovācijas potenciālam un konkurētspējai. Turklāt digitālās prasmes joprojām ir šķērslis darbaspēka prasmju uzlabošanai. Aptuveni 22 % Portugāles darbaspēka nav digitālo prasmju (galvenokārt tādēļ, ka viņi nelieto internetu regulāri), un šis rādītājs ir aptuveni divreiz lielāks nekā vidēji Savienībā. Valdība ir rīkojusies, lai sekmētu pieaugušo izglītību un digitālās prasmes, proti, izveidojot programmu *Qualifica* un valsts iniciatīvu digitālo prasmju nodrošināšanai (iniciatīva *INCoDe2030*). To efektivitātes nodrošināšanai būs izšķiroši, lai tās darba ņēmējiem sniegtu kvalitatīvas iespējas uzlabot prasmes un pārkvalificēties atbilstoši darba tirgus vajadzībām. Valdība ir veikusi arī vairākus pasākumus, lai atbalstītu sadarbību starp augstāko izglītību un darījumdarbības nozari, proti, attiecībā uz to pētniecības rezultātiem un darbībām. Tomēr universitāšu struktūrām būs jāpielāgojas, lai sekmētu šo sadarbību.
- (14) Lai arī situācija uzlabojas, lielais ienākumus nenesošu uzņēmumu aizdevumu uzkrājums apvienojumā ar zemo rentabilitāti, pakļautību valsts parāda riskam un nelielajām kapitāla rezervēm joprojām rada problēmas banku nozarei. Aktīvu kvalitātes pasliktināšanās, jo īpaši uzņēmumu sektorā, negatīvi ietekmē banku nozares rentabilitāti. Līdz ar nelielajām kapitāla rezervēm tas ir viens no faktoriem, kas kavē produktīvu kredītu piešķiršanu un investīcijas. Lai arī ienākumus nenesošo aizdevumu līmenis pazeminās, ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars joprojām ir liels (19,5 % salīdzinājumā ar 19,6 % 2015. gada beigās) un turpina palielināties dažās ekonomikas nozarēs, jo īpaši uzņēmumos, kas ekonomikā darbojas būvniecības un nekustamā īpašuma nozarē. Nesen tika veikti daži pasākumi, lai risinātu situāciju saistībā ar lielo ienākumus nenesošo aizdevumu uzkrājumu. Tomēr joprojām ir vajadzīga visaptveroša stratēģija, kas nodrošinātu, lai nozīmīgi samazinātos samazinātas vērtības parādu uzkrājumi, tostarp veicinot sekundāro tirgu attīstību, ar mērķi ļaut bankām pārdot daļu no to problemātiskajiem portfeliem.
- (15) Kreditēšanas noteikumi ir pakāpeniski uzlabojušies gan no pieprasījuma, gan no piedāvājuma viedokļa, taču vēl ir jāuzlabo MVU piekļuve finansējumam. Tādu Portugāles MVU procentuālais īpatsvars, kas nespēja iegūt pilnu aizdevumu tādā apmērā, kādā tie bija pieprasījuši, ir palielinājies no 34 % uz 42 % salīdzinājumā ar Savienības vidējo

⁽¹⁾ Padomes Ieteikums (2013. gada 22. aprīlis) par garantijas jauniešiem izveidi (OV C 120, 26.4.2013., 1. lpp.).

rādītāju 2016. gadā – 30 %, kurš arvien samazinās. Inovatīviem un konkurētspējīgiem uzņēmumiem ar lielu izaugsmes potenciālu labāka piekļuve kapitālam nāktu par labu. Tā samazinātu šādu uzņēmumu atkarību no parāda finansēšanas un uzlabotu to piekļuvi finansējumam, un līdz ar to palīdzētu uzņēmumiem augt un sākt darboties starptautiskā līmenī. Kapitāla izmaksu starpība starp investīcijām, ko finansē ar parādu, un investīcijām, ko finansē ar pašu kapitālu, 2016. gadā bija piektā lielākā Savienībā un krietni pārsniedza Savienības vidējo rādītāju. Lai gan nodokļu režīma izmaiņas ir samazinājušas parāda finansēšanas stimulus, vēl ir pārāgri konstatēt jebkādu ietekmi uz samērā lielo stimulu aizņemties, kāds pastāv uzņēmumu nodokļu regulējumā. 2016. gada jūlijā iestādes uzsāka programmu *Capitalizar*, kas izstrādāta galvenokārt tādēļ, lai sekmētu privātās investīcijas. Ar programmu ir ieviestas jaunas MVU paredzētas kredītlīnijas, izveidoti īpaši fondi, kas piedalīsies privāto investīciju veikšanā, un ieviestas izmaiņas nodokļu režīmā, lai veicinātu investīcijas. Līdztekus tam valdība ir ieviesusi vēl vienu programmu (*Programa Semente*), lai jaunuzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem nodrošinātu finansējumu to darbības sākumposmā (sagatavošanas kapitāls). Ar šo programmu tiem palīdzēs iegūt pašu kapitāla finansējumu, šajā nolūkā individuāliem investoriem, kas iegādājas jaunas daļas šādos uzņēmumos, piedāvājot nodokļu atvieglojumus uz maksimāli trim gadiem. Paredzams, ka abas programmas uzlabos Portugāles uzņēmumu finansēšanu, ja vien tās tiks īstenotas ātri un pilnībā.

- (16) 2017. gada janvārī Komisija kā daļu no pasākumu kopuma šķēršļu novēršanai pakalpojumu tirgos sniedza norādījumus visām dalībvalstīm par reformām, kas valstīs ir vajadzīgas tādu profesionālo pakalpojumu reglamentēšanai, kuros ir liels izaugsmes un darbvietu radīšanas potenciāls. Reformu ieteikumos ir ietverts plašs prasību diapazons, kuras ir balstītas uz salīdzinošo analīzi un kurās tiek ņemta vērā dalībvalstu savstarpējās novērtēšanas procesa būtība un ieguldītais darbs pēdējo trīs gadu laikā. Portugāle ir aktīvi iesaistījusies šajā novērtēšanas procesā. Portugāle savā valsts rīcības plānā skaidro, ka turpmākajos gados tā neparedz būtiskas izmaiņas, jo kopš 2011. gada tiek īstenotas būtiskas reformas un pārskatītas reglamentētās profesijas. Komisijas sniegtie norādījumi papildina 2017. gada saistībā ar Eiropas pusgadu veiktos izvērtējumus, īpaši pievēršoties prasībām, kas attiecas uz šīm profesijām. Daudzās nozarēs pastāv ievērojami regulatīvi un administratīvi šķēršļi pakalpojumu sniegšanai. Par dažām reformām, kas vērstas uz būvniecību un visierobežojošākajiem darījumdarbības pakalpojumiem, tostarp reglamentētajām profesijām, tika panākta vienošanās finansiālās palīdzības programmas laikā, un tās netika ne apturētas, ne atceltas. Papildu normatīvie akti, ar kuriem tiek reglamentētas konkrētas profesijas, nav tik vērienīgi kā tiesību pamataktis attiecībā uz to, lai minētās profesijas darītu pieejamas konkurencei. Tie arī vieš bažas par to, ka tie tieši vai netieši ar ierobežojumiem ietekmēs konkurenci profesionālo pakalpojumu tirgū.
- (17) Portugāles valsts pārvaldē ir zems efektivitātes un pārredzamības līmenis. Konkurence publiskajos iepirkumos joprojām ir neliela. Neraugoties uz gūtajiem panākumiem, vēl joprojām ir nepilnības attiecībā uz publisko iepirkumu datu un procedūru pārredzamību un uzticamību. Koncesijas līgumu un publiskās un privātās partnerības projektu jomā pārredzamība joprojām netiek pienācīgi nodrošināta, jo līgumslēdzējām iestādēm trūkst īpašo zināšanu, kas vajadzīgas sarežģītu līgumu pārvaldībai. Publiskajos iepirkumos joprojām bieži tiek izmantota tiešā piešķiršana. Nesen ir sāka Publiskā iepirkuma kodeksa pārskatīšana, un Komisija cieši uzraudzīs tā īstenošanu. Administratīvais slogs un tas, ka valstī nav vienveidīgas īstenošanas prakses, kavē procedūru reformu. Neraugoties uz nelieliem panākumiem, ir aizkavējusies vietējo un centrālo administratīvo procedūru vienkāršošana un koordinācija starp dažādiem valsts pārvaldes līmeņiem ir minimāla. Portugāles iestādes ir apstiprinājušas jaunu vienkāršošanas programmu, ko dēvē par *SIMPLEX+*. Tajā ir ietverta visnotaļ vērienīga pilsoņiem un uzņēmumiem paredzētu pasākumu pakete. Šie pasākumi ir daudzsoļīgi, un ir jānodrošina drīza *SIMPLEX+* paketes īstenošana, lai programma varētu sākt nest augļus. Pašlaik sāk īstenot vairākumu paketē ietvertu pasākumu, kas ir svarīgi uzņēmumiem. Portugāles tieslietu sistēmas darbības rādītāji joprojām ir zemāki nekā vidēji Savienībā. Portugālē efektivitātes rādītāji attiecībā uz tiesvedību civillietās, komercietās un nodokļu tiesību normu pārkāpumu lietās joprojām ir zemi. Tas negatīvi ietekmē darījumdarbības dinamiku un ārvalstu tiešo investīciju piesaistīšanu. Administratīvo un nodokļu tiesu efektivitāte joprojām sagādā problēmas, ja runa ir par atrisināto lietu īpatsvaru, un tiesvedība joprojām ir pārāk ilga. Joprojām vajag līdz pat 40 mēnešiem, lai pabeigtu maksātnespējas tiesvedību, un tas liek apšaubīt *SIREVE* regulējumu efektivitāti.
- (18) Portugāle gūst panākumus attiecībā uz pārredzamības uzlabošanu un korupcijas apkarošanu valsts pārvaldē, taču trūkst visaptverošas stratēģijas. Šķiet, ka valsts prokuratūras dienestos korupcijas apkarošana ir kļuvusi par patiesu prioritāti, un ir ieviestas efektīvākas lietu un resursu pārvaldības procedūras. Taču vēl nav skaidrs, vai tās dos rezultātus arī attiecībā uz galīgās notiesāšanas rādītāju uzlabojumiem augsta līmeņa korupcijas lietās un tādu sodu piemērošanu, kam ir spēcīga preventīva ietekme. Attiecībā uz korupcijas novēršanu – katrā publiskajā iestādē izstrādātie korupcijas novēršanas plāni līdz šim ir bijuši lielā mērā formāli. Tie nav pilnībā pielāgoti katrai organizācijai, un tos arī nepapildina pienācīga uzraudzība.

- (19) 2017. gada Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi visaptverošu Portugāles ekonomikas politikas analīzi un publicējusi to 2017. gada ziņojumā par valsti. Tā ir arī izvērtējusi 2017. gada stabilitātes programmu un 2017. gada valsts reformu programmu, kā arī pasākumus, kas veikti pēc iepriekšējos gados Portugālei adresētajiem ieteikumiem. Tā ir ņēmusi vērā ne tikai programmu svarīgumu ilgtspējīgai fiskālajai un sociālekonomiskajai politikai Portugālē, bet arī to atbilstību Savienības noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina Savienības vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot Savienības līmeņa ieguldījumu.
- (20) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi 2017. gada stabilitātes programmu, un tās atzinums⁽¹⁾ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā turpmāk.
- (21) Ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi 2017. gada valsts reformu programmu un 2017. gada stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1.–4. ieteikumā turpmāk,

AR ŠO IESAKA Portugālei 2017. un 2018. gadā rīkoties šādi.

1. Nodrošināt pārmērīga deficīta novēršanas noturību. Ņemot vērā to, ka ir jāstiprina pašreiz notiekošā atlabšana un jānodrošina Portugāles publisko finanšu stabilitāte, 2018. gadā īstenot ievērojamus fiskālos centienus, ievērojot Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvās daļas prasības. Izmantot neparedzētos ieņēmumus, lai ātrāk samazinātu vispārējās valdības parāda attiecību pret IKP. Pastiprināt centienus izdevumu pārskatīšanas paplašināšanā, lai aptvertu nozīmīgu vispārējās valdības izdevumu daļu pa visām politikas jomām. Padarīt stingrāku izmaksu kontroli, izmaksu lietderību un atbilstošu budžeta plānošanu, jo īpaši veselības nozarē, īpašu uzmanību pievēršot kavēto maksājumu skaita samazināšanai slimnīcās, un nodrošināt pensiju sistēmas ilgtspēju. Lai palielinātu valsts uzņēmumu finansiālo stabilitāti, 2018. gada budžetam laikus katrai nozarei noteikt tādas efektivitātes mērķus, kas uzlabo kopējo neto ienākumu valsts uzņēmumos un samazina valsts budžeta noslogojumu.
2. Veicināt darba līgumu slēgšanu uz nenoteiktu laiku, tostarp pārskatot tiesisko regulējumu. Nodrošināt, lai iedarbīgi tiktu stimulēta ilgstošo bezdarbnieku ekonomiskā aktivitāte. Kopā ar sociālajiem partneriem nodrošināt, lai minimālās darba algas attīstība nekaitētu mazprasmīgu personu nodarbinātībai.
3. Pastiprināt centienus, lai sakārtotu kredītiestāžu bilances, īstenojot visaptverošu stratēģiju, ar ko tiek risināts ienākumus nenesošo aizdevumu jautājums, tostarp veicinot sekundārā tirgus attīstību to aktīvu tirgošanai, kuru vērtība ir samazinājusies. Uzlabot piekļuvi kapitālam, jo īpaši attiecībā uz jaunuzņēmumiem un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.
4. Īstenot ceļvedi, lai līdz 2017. gada beigām vēl vairāk samazinātu administratīvo slogu un novērstu regulatīvos šķēršļus būvniecības un darījumdarbības pakalpojumu nozarē. Palielināt tiesvedības efektivitāti maksātnespējas un nodokļu tiesību normu pārkāpumu lietās.

Brisele, 2017. gada 11. jūlijā

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
T. TŌNISTE

⁽¹⁾ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.